

Memo

■ ■ ■ ■ ■

Datum : 3 mei 2005
Aan : leden van de Statencommissie NLWM
Onderwerp : beantwoording vragen tijdens de Statencie dd 27 april 2005 over het
Herstelplan Loosdrechtse Plassen
Opsteller / Telefoon : PNS boon / (023) 514 4683
Afdeling / Bureau : WNLO / Water
Bijlage(n) : - datumoverzicht van overlegsituaties
Afschrift :

Vragen

- 1 Zou het een goed idee zijn om voordat het Herstelplan Loosdrechtse plassen wordt uitgevoerd eerst een pilot-project van kleinere omvang in het midden van de Loosdrechtse Plassen te laten uitvoeren?
- 2 Wat zijn samengevat de argumenten vóór en tegen het Herstelplan Loosdrechtse Plassen?
- 3 Is het vanuit ecologisch oogpunt beter of slechter wanneer de Plassen helder zijn?
- 4 Is onderzocht of bezinking van slibdeeltjes boven de verdiepingen snel genoeg is om opwerveling door wind te voorkomen?
- 5 Wil de gemeente Loenen ook meewerken aan het herstelplan Loosdrechtse Plassen?
- 6 Is het zinvol om WL Delft Hydraulics een eensluidend advies te laten schrijven?
- 7 Is baggeren met conventionele baggermethoden zinvol?
- 8 Klopt het dat door de aanwas van slib uit de plassen naar de jachthavens de jachthaveneigenaren niet meer baggeren?
- 9 Wat is de invloed van de Europese Vogel- en Habitat richtlijn op de Loosdrechtse Plassen?
- 10 Wat is de invloed van recreatie op de opwerveling van de troebelheid?
- 11 Hoe verhoudt zich de 120 ha oppervlakte van de verdiepingen zich met de totale oppervlakte van de plassen?
- 12 Hoe is de communicatie tussen bestuurders in de Stuurgroep tot nu toe verlopen?
- 13 Zijn er risico's op verzakkingen na aanleg van de verdiepingen?
- 14 Zijn er risico's op een lekkende bodem van de verdiepingen en bestaat er kans op toename van fosfaten en algengroei?

Antwoorden

- 1 Nee. Het uitvoeren van een dergelijk pilot-project is geen oplossing. Voor waterkwaliteitsverbetering moet meer slib worden weggevangen dan geproduceerd. Om die reden is minimaal invangend oppervlak nodig om resultaat te

Pagina 2

zien. Met een klein deel van het benodigd oppervlak van 100 ha, exclusief taluds (circa 120 ha inclusief taluds) zal geen verbetering optreden.

Voor aanvoer van zandwinmaterieel, de aanleg van buisleidingen en overslagdepot voor zandafvoer moeten enorme kosten worden gemaakt. Dat kan niet alleen voor een pilot gedaan worden.

2 voor:

- herstel natuurwaarden van weleer
- veiliger zwemwater
- grotere belevingswaarde
- helder water is impuls voor toeristische sector
- duurzame oplossing voor baggerproblematiek tegen maatschappelijk laagste kosten
- halen beoogde KRW-doelstellingen in 2015

tegen:

- boven verdiepingen is ijsvorming iets vertraagd
- overlast (beperkt) gedurende aanleg verdiepingen
- angst bij omwonenden (voor verzakkingen, onherroepelijk karakter)
- overlast van waterplanten voor recreatie (naar verwachting alleen in zone op talud van verdiepingen)
- angst dat de verdiepingen niet het gewenste effect zullen hebben

- 3 Vanuit ecologisch oogpunt is helder water altijd beter. Alleen dan kan licht in water doordringen, zodat plantengroei mogelijk is. Zodra er planten groeien, zal zich weer een gezonder en vollediger ecosysteem ontwikkelen waarin alle organismen een plek vinden (vissen, macrofauna, vogels, ed.)
- 4 Ja. De resultaten daarvan zijn te vinden in het rapport 'Onderzoek naar de slibdynamiek van de Loosdrechtse Plassen met behulp van mathematische modellen' van het Waterloopkundig Laboratorium uit maart 1997. De studie is in opdracht van de provincie Utrecht uitgevoerd en had tot doel om beheersmaatregelen te onderzoeken voor het vergroten van de natuur- en recreatieve functie van de plassen. Kort gezegd komt het er op neer dat de slibdynamiek wordt bepaald door windgolven. Verdiepen van delen van de plassen heeft tot doel de beweging van slib te verminderen en de ophoping op de bodem te bevorderen. De golfwerking neemt namelijk af met de diepte. Bij voldoende verdieping is de golfwerking, zelfs bij krachtige wind, uitgeschakeld.
- 5 De gemeente Loenen heeft nog steeds niet officieel uitgesproken over de bereidheid om een bestemmingsplanprocedure te beginnen. Op 19 juli 2004 is een brief ontvangen waarin het college van B&W aangeeft dat eerst een presentatie moet worden gehouden voor de raadsleden alvorens de raad bereid is een standpunt in te nemen over de door ons gewenste realisatie van een overslagdepot aan het Amsterdam-Rijnkanaal en een leidingtracé nabij Nieuwersluis. Daarnaast wilde het college weten of de aanbestedingsprocedure zich nog in een verkennende fase bevindt of dat reeds concrete stappen zijn ondernemen of op korte termijn zullen ondernemen. Daarop is op 22 juli schriftelijk geantwoord. De presentatie is gegeven op 19 oktober 2004; daarin is

nadrukkelijk weer gevraagd om een besluit. Vervolgens is niets meer vernomen. Kortom, het Hoogheemraadschap wacht nog op een raadsbesluit.

- 6 Nee. Dit zal waarschijnlijk een herhaling van zetten worden. De verwachting is dat er niets nieuws boven tafel komt. Bij het opstellen van het MER (o.a. door WL Delft Hydraulics) is reeds gebruik gemaakt van allerlei onderzoeken en is in die zin eensluidend. Het onderzoek in opdracht van de gemeente Wijdmeren van professor de Vries en zijn aangeboden alternatief is door WL Delft Hydraulics nadrukkelijk afgewezen.
- 7 Nee. Grootschalig baggeren met conventionele baggermethoden is alleen al vanwege de enorme kosten onuitvoerbaar. Bovendien heeft baggeren geen zin: het zwevende slib dat de troebelheid veroorzaakt, is permanent in de waterkolom aanwezig en wordt met baggeren niet verwijderd. Alleen het zwaardere slib zal met baggeren worden weggehaald. De troebelheid blijft. Bovendien zal de onder de bagger gelegen veenbodem weer eroderen waardoor weer nieuw slib wordt gevormd. Baggeren kan voor korte duur zinvol zijn op plaatsen waar zoveel bagger ligt dat de bevaarbaarheid in het geding is. Dit betreffen over het algemeen de luwe plekken, die ook weer snel vol zullen lopen met van elders aangevoerd slib. Daarnaast zijn er geen baggerdepots van voldoende omvang in de omgeving aanwezig.
- 8 In de plassen is 3,3 miljoen kuub bagger aanwezig. In 1999 is een enquête onder jachthaveneigenaren gehouden. Uit deze enquête blijkt dat van de 47 havens er 40 een baggerprobleem hebben. Van deze 40 had 45 % in de vijf jaar voorafgaand aan de enquête niet gebaggerd, omdat het een zinloze taak is of financieel niet haalbaar is. 25% was niet van plan de komende vijf jaar om diezelfde redenen te baggeren. De havens die wel hadden gebaggerd, deden in 63% van de gevallen alleen het hoogst noodzakelijke; slechts 33% baggerde de gehele haven. Per jaar was in de probleemhavens de aanwas van zwevend slib gemiddeld 24 centimeter. 80% van de havens gaf aan een eenmalige grote sanering te overwegen indien er geen sprake meer zou zijn van een jaarlijkse slibaanwas.
- 9 Het grootste gedeelte van de Loosdrechtse Plassen is aangewezen als Europees Vogel- en Habitat richtlijn gebied en watergebied van internationale betekenis namens de Wetlands- Conventie vanwege de aanwezigheid van een bijzonder wetlandtype en het voorkomen van kwetsbare en bedreigde planten- en diersoorten of gemeenschappen. De vogel- en habitat richtlijn en de aanwijzing tot wetland van internationale betekening verplicht de lidstaten van de Europese Unie alle nodige maatregelen te nemen om de kwaliteit en de gevarieerdheid van de leefgebieden van dieren en planten soorten te beschermen, in stand te houden, en te herstellen. De Loosdrechtse Plassen zijn een waterlichaam volgens de criteria van de Kaderrichtlijn water (DWR, 2005). Voor december 2015 moeten de doelstellingen volgens de kaderrichtlijn voor dit gebied zijn behaald. Omdat het een vogel- en habitat richtlijngebied is, is geen uitstel mogelijk en moeten de strengste milieudoelstellingen worden geselecteerd (strengste in de zin van behorend bij de doelstellingen van vogel- en habitatrictlijn of bij die van de Kader richtlijn water).

Pagina 4

10 De invloed van de recreatie op de opwerveling van slib is beperkt. Als geen recreatie op de plassen aanwezig is, zoals 's winters, dan zijn de plassen nog steeds troebel. Dit als gevolg van de wind die vanwege de geringe diepte van de plassen de fijne slibfractie permanent in beweging houdt. De recreatievaart werfelt de zwaardere op de bodem aanwezige slibfractie ook nog eens op, maar deze daalt relatief snel weer naar de waterbodem terug. (Met helder water en waterplanten wordt deze zwaardere fractie door de planten vastgelegd en zal een passerende boot voor veel minder vertroebeling van het water zorgen).

11 Er is een effectief invangend oppervlak nodig van circa 10% van het totale oppervlak van de plassen (bijna 1000 ha). Daarmee is het invangend oppervlak circa 100 ha. Daarbij komt nog een deel van de taluds, waar de waterdiepte geringer is en die daarmee niet bijdragen aan het invangend oppervlak. Een slibvangput vangt slib in wanneer de diepte ten opzichte van de omringende waterbodem tenminste 6 meter bedraagt. Het totaal komt dan op circa 120 ha.

12 Voor beantwoording van deze vraag wordt verwezen naar de bijlage: datumoverzicht van overlegsituaties.

13. GeoDelft heeft bij het ontwerp van de verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen grote veiligheidsmarges aangehouden. Op grond van een omvangrijke ervaring met stabiliteitsberekeningen voor zandwinputten moet worden gesteld dat de kans op instabiliteit buitengewoon klein en beheersbaar is. Daarvoor zijn de volgende redenen aan te geven:

- De diepe grond is stevig, zoals is gebleken uit grondonderzoek; daarom zijn incidenten zoals bij de verdieping bij de Vinkeveense Plassen – waarbij een heel eiland als gevolg van slappe ondergrond onder water is verdwenen – uitgesloten.
- De taludhelling van de verdiepingen is flauw; pas bij veel steilere taluds kan het afschuiven van grond plaatsvinden.
- De putbodem is (voor zandwinbegrippen) niet diep; in vergelijking met de 50 meter diepe putten in de Vinkeveense Plassen is 14 meter diepte voor de Loosdrechtse Plassen niet diep.
- De afstand van de putrand tot de oever is vijfmaal of meermaal de putdiepte, waarmee een zeer ruime veiligheidsmarge ter voorkoming van insatbilititeit van de oever wordt aangehouden (ter informatie: de norm bedraagt een afstand tot de oever van tweemaal de putdiepte).

Onlangs is aan TNO-NITG gevraagd om het onderzoek van GeoDelft te beoordelen op volledigheid en hardheid van de daarin getrokken conclusies. TNO-NITG constateert dat het onderzoek van GeoDelft afdoende is geweest om te kunnen concluderen dat met de voorgestelde wijze van aanleg risico's voor de wegen en bebouwing voldoende zijn afgedekt.

14 Gedurende het hele jaar is sprake van wegzijging uit de plassen; het water uit de plassen stroomt naar lager gelegen polders als bijvoorbeeld de Bethunepolder. Om de plassen op peil te houden, wordt water uit het Amsterdam-Rijnkanaal ingelaten. Dit water wordt eerst gedefosfateerd. Over de jaren 1992 t/m 1999 werd gemiddeld

10,5 miljoen m³/jaar gedefosfateerd water uit het Amsterdam-Rijnkanaal ingelaten. Tijdens de aanleg van de verdiepingen zal de weerstandbiedende laag van veen en slib worden verwijderd. Daardoor zal de infiltratie ter plaatse van de verdiepingen (tijdelijk) toenemen. GeoDelft concludeert in een brieffrapport over de aardwetenschappelijke aspecten en geologische en geohydrologisch opbouw van de Loosdrechtse Plassen dat bij het aanleggen van de verdiepingen ook zonder extra maatregelen de extra infiltratieverliezen naar verwachting gering zijn. De maximale infiltratietoename van de drie putten samen bedraagt 45.800 m³/jaar ofwel 0,3%. Dat is een dermate geringe hoeveelheid dat dit op de totale hoeveelheid water in de Loosdrechtse Plassen in het niet valt. Aanvulling van het water gebeurt met gedefosfateerd water uit het ARK, waardoor een toename van algengroei als gevolg van deze geringe hoeveelheid extra water niet merkbaar zal zijn. Ook als de infiltratieverliezen groter zijn (b.v. 2 miljoen kuub/jaar), zal dit naar verwachting weinig effect op de algengroei hebben, omdat in de zomermaanden voldoende extra gedefosfateerd water ingelaten kan worden en in de overige periode is er een overschot en hoeft er alleen maar minder uitgemalen te worden.

De capaciteit van de defosfateringsinstallatie is groot genoeg. Maximaal 3 jaar nadat de verdiepingswerkzaamheden zijn afgerond zal het geohydrologisch effect weer zijn verdwenen, doordat een nieuwe weerstandbiedende laag van slib in de verdiepingen is gevormd.

Naast het water dat als gevolg van toegenomen wegzijging extra moet worden ingelaten, moet ook het volume te verwijderen zand/slib/veen worden aangevuld met water om de plassen op peil te houden. Ook dit volume kan via de huidige defosfateringsinstallatie uit het ARK worden ingelaten. Ondanks het defosfateren van het inlaatwater neemt toch de externe fosfaatbelasting toe. Echter in zo'n geringe mate dat dit geen permanent negatief effect op de algengroei zal hebben.

Er kan tijdens en na aanleg van de verdiepingen geen zout water opkwellen. Er is namelijk sprake van wegzijging van water uit de Loosdrechtse plassen. Zout water bevindt zich op veel grotere diepte dan tot waar de verdiepingen worden aangelegd. Vanwege de wegzijging kan dit echter niet in de plassen terecht komen.